

TÜRÜK

2025, Yıl/Year: 13, Sayı/Issue: 40, ISSN: 2147-8872

TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / Date of Received: 21.10.2024

Kabul Tarihi / Date of Accepted: 28.12.2024

Sayfa / Page: 13-22

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / Writer:

Doç. Dr. Can ŞEN

Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Öğretim Üyesi

cansen@bartin.edu.tr

KIBRIS TÜRK KUVVETLERİ ALAYI'NIN ADAYA ÇIKIŞININ TÜRK ROMANINA YANSIMALARI*

Öz

Osmanlı Devleti tarafından 1571'de fethedilen Kıbrıs'ta bu tarihle beraber Türk varlığı başlamıştır. Devletin 19. yüzyılda zayıflaması üç yüz yıllık egemenliğin ardından Kıbrıs'a da yansımış ve 1878'de adada önce geçici, sonra kalıcı olarak İngiliz egemenliği başlamıştır. Bu açıdan 1878 tarihi Kıbrıs Türkleri açısından önemli bir kırılma noktasıdır.

1878'den sonra Kıbrıs Türklerinin anavatanından farklı tarihî deneyimler yaşamasının sonucunda adada gelişen edebiyat da Türkiye'dekinden farklılaşmıştır. Bu farklılaşma özellikle içerik açısından karşımıza çıkmaktadır. Kıbrıs Türk edebiyatında tarihî yaşanmışlığın bir neticesi olarak Kıbrıs meselesi daha yoğun bir şekilde işlenmiştir. Bu doğrultuda özellikle Kıbrıslı akademisyenler tarafından Kıbrıs Türk romanı üzerine nitelik ve nicelik açısından önemli çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Buna karşın Kıbrıs meselesinin Türkiye'de gelişen Türk romanına yansımaları ise Kıbrıs Türk romanıyla kıyasladığımızda daha azdır. Bununla koşut olarak bu konuda yapılan çalışmaların da yeterli ölçüde olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda makalemizde Kıbrıs Türk tarihi açısından önemli bir olay olan Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı'nın adaya çıkışının Türkiyeli yazarlar tarafından yazılan romanlara nasıl yansıdığını ortaya koymaya çalışacağız. Alayın adaya çıktığı 1960'tan 2015 yılına kadarki süreçte Alev Alatlı, Mustafa Necati Sepetçioğlu ve

* Bu çalışma 7-8 Kasım 2022 tarihlerinde Marmara Üniversitesi'nde düzenlenen *IV. Uluslararası KIBATEK Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu*'nda bildiri olarak sunulmuş olup herhangi bir yerde yayımlanmamıştır.

Mustafa Mutlu İbili olmak üzere üç Türkiyeli yazarın beş romanında Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı'na da yer verdiğini tespit ettik. Çalışmamızda alayın kuruluşu ve adaya çıkışı hakkında tarihî bilgiler verdikten sonra yazarların bu önemli olayı eserlerinde nasıl ele aldıklarını irdeleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Türk romanı, Kıbrıs meselesi, Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı, Alev Alatlı, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Mustafa Mutlu İbili.

REFLECTIONS OF THE CYPRUS TURKISH FORCES REGIMENT'S LANDING TO THE ISLAND ON THE TURKISH NOVEL

Abstract

The Turkish presence on Cyprus commenced in 1571 when the Ottoman Empire conquered the island. The decline of the Empire in the 19th century had an impact on Cyprus following a three-century rule and the British began to rule the island in 1878 first on a temporary basis, making it permanent later on. From this standpoint, 1878 is a major breaking point for the Turkish Cypriots.

The literature developed on the island after 1878 as a result of some historic developments experienced by the Turkish Cypriots independently of the homeland. This difference manifests itself in the form of content in particular. The Cyprus issue has been addressed more intensively in the literature of the Turkish Cypriots as a consequence of their past experiences. To this end, the Cypriot academics have undertaken major studies in terms of quality and quantity, covering the Turkish Cypriot novel.

However, the implications of the Cyprus issue on the Turkish novel developed in Turkey are limited compared to the Turkish Cypriot novel. In parallel, the number of studies over this theme is not sufficient. To this end, our paper is intended to put forth how The Cyprus Turkish Forces Regiment's landing to the island, which is a significant event for the Turkish Cypriot history, has affected the novels written by the writers from Turkey. We have established that three novelists from Turkey namely Alev Alatlı, Mustafa Necati Sepetçioğlu, and Mustafa Mutlu İbili covered the The Cyprus Turkish Forces Regiment in five novels between 1960 when the regiment landed on the island and 2015. Offering a historical background on the foundation and landing of the regiment, the paper addresses how the aforementioned novelists tackle this significant issue in their works.

Keywords: Turkish Novel, Cyprus issue, The Cyprus Turkish Forces Regiment, Alev Alatlı, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Mustafa Mutlu İbili.

Giriş

Türkiye'de gelişen Türk edebiyatı/romanı ile Kıbrıs Türk edebiyatı/romanı 1878'de adanın İngiliz idaresine geçişiyle beraber toplumsal şartlar ve tarihî deneyimlerdeki farklılık sebebiyle

bilhassa tematik bağlamda farklı özellikler taşımaya başlamıştır (Şen, 2020: 12-14). Kıbrıs Türk romanında tarihî yaşanmışlığın bir sonucu olarak Kıbrıs meselesi daha yoğun bir şekilde işlenmiştir. Bu doğrultuda Kıbrıs Türk edebiyatında bu konuda yazılan romanlar sayıca daha fazladır ve Kıbrıs Türk edebiyatı alanında bu bağlamda daha fazla akademik çalışma yapılmıştır (bu çalışmalardan bazıları için bakınız: Atun, 2011; Aylanç, 2011; Aylanç, 2017; Onuş, 2017; Turan, 2019).

Türkiyeli yazarların romanlarına ise Kıbrıs meselesi Kıbrıs Türk edebiyatıyla kıyasladığımızda düşük bir oranda yansımıştır. Bu konunun Türkiyeli yazarların romanlarına yansımalarını inceleyen müstakil bir eser olmadığından 1955-2015 tarihleri arasında yazılmış, tespit edebildiğimiz on altı romanı daha önceki bir çalışmamızda inceledik (bu romanların isimleri için bakınız: Şen, 2020: 67-68).

Kıbrıs Türk tarihindeki önemli olaylardan birisi uluslararası antlaşmalarla kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin varlığını korumak için oluşturulan Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı'nın (KTK Alayı) 1960 yılında adaya çıkışıdır. Alayın adaya çıkışından 2015 yılına kadarki süreçte Türkiyeli yazarlar tarafından yazılan Kıbrıs meselesi konulu romanların beşinde Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı'na da yer verildiğini tespit ettik. Çalışmamızda ilk olarak alayın kuruluşu ve adaya çıkışı hakkında tarihî bilgiler verdikten sonra bu önemli olayın bu beş romana nasıl yansıdığını göstermeye çalışacağız.

1. Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı¹

1878'de Kıbrıs'ta başlayan İngiliz hâkimiyeti 1955'te Rum terör örgütü EOKA'nın önce İngilizlere, sonra Türklere karşı tedhiş ve terör faaliyetlerine girişmesiyle beraber zedelenmeye başlamıştır. Bir süre sonra İngiltere, Kıbrıs politikasında önemli bir değişikliğe giderek kendisine hava üsleri ayırarak adadan çekilmeye karar vermiştir (Özersay, 2003: 10). İngiltere'nin politika değişikliğiyle beraber 1958 yılının sonlarında konuya taraf olan üç ülke (Türkiye, Yunanistan, İngiltere) Kıbrıs meselesini görüşmeye başlamışlardır. Bu görüşmelerin neticesinde Kıbrıs'ta bağımsız bir devlet kurma düşüncesi ortaya çıkmış ve bu düşünceleri yazılı bir antlaşma hâline getirmek üzere Türkiye Başbakanı Adnan Menderes ve Yunanistan Başbakanı Karamanlis 5-11 Şubat 1959 tarihlerinde Zürih'te bir araya gelmişlerdir. Bunun neticesinde 11 Şubat 1959'da Zürih Antlaşması imzalanmıştır. Zürih Antlaşması, kurulacak yeni devletin temel niteliklerini tespit eden yirmi yedi maddelik "Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Temel Yapısı" belgesini; Kıbrıs Cumhuriyeti, İngiltere, Yunanistan ve Türkiye arasında yapılması planlanan Garanti Antlaşması'nın ve İngiltere haricindeki üç devletin arasında yapılması planlanan İttifak Antlaşması'nın taslaklarından oluşmaktaydı. Ardından bu antlaşmalara son şeklini vermek için taraf devletlerle beraber Kıbrıs'taki Türk ve Rum toplum temsilcilerinin de katılımıyla 17-19 Şubat 1959 tarihlerinde Londra Konferansı toplanmış, konferansın ardından 19 Şubat'ta imzalanan Londra Antlaşması ile bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması kararlaştırılmıştır (Özersay, 2003: 11-14).

Londra Antlaşması'nın bir parçası olan Garanti Antlaşması; İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın yeni devletin bağımsızlığını, güvenliğini ve anayasasını koruyacaklarına dair verdikleri garantiden oluşmaktaydı. Antlaşma, bu üç garantör devlete Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına veya bütünlüğüne aykırı bir durum oluşması hâlinde ortaklaşa ya da ortaklaşa hareket imkânı olmaması

¹ Çalışmamızın bundan sonrasının yazımında *Edebiyat ve İdeoloji İlişkisi Bağlamında Türk Romanında Kıbrıs Meselesi (1955-2015)* adlı kitabımızdan konuyla ilgili kısımları yeniden ele alarak ve genişleterek yararlandık.

hâlinde ayrı ayrı müdahale hakkı vermiştir (Özersay, 2003: 17-19, 21). Londra Antlaşması'nın bir diğer parçası olan İttifak Antlaşması'ysa Kıbrıs'ta yeni kurulacak devlet ile Türkiye ve Yunanistan arasında barışı ve güvenliği sürdürmeyi amaçlamaktaydı. Bu doğrultuda 2000 kişiden oluşacak Kıbrıs Cumhuriyeti ordusunun eğitilmesi ve güvenlik amacıyla 950 kişilik bir Yunan alayıyla 650 kişilik bir Türk alayının kurulması da İttifak Antlaşması'yla kararlaştırılmıştır (Özersay, 2003: 31; Keser, 2013: 266). Bununla birlikte Türk ve Yunan alaylarının yerleşeceği kampların seçimi daha antlaşmalar imzalanmadan Rum temsilcisi (daha sonra cumhurbaşkanı) Makarios tarafından sorun hâline getirilmiştir. Makarios, Türk alayına fizikî şartları oldukça kötü ve yerleşim merkezlerinden uzak bir bölgeyi vermek isterken kurulacak alayın komutanı olan Kurmay Albay Turgut Sunalp buna karşı çıkmıştır. Tartışmalar neticesinde Makarios'un teklifi kabul edilmemiş ve KTK Alayı'nın Lefkoşa yakınlarındaki Alayköy'e konuşlanması kabul edilmiştir (Keser, 2013: 268).

Bu doğrultuda uluslararası antlaşmalarla kurulan Türk ve Yunan alayları 16 Ağustos 1960 günü adaya ayak basmışlardır. 1878'de başlayan İngiliz hâkimiyetinden seksen iki yıl sonra Kurmay Albay Turgut Sunalp komutasında adaya yeniden ayak basan Türk askerleri, Kıbrıs Türk halkı tarafından büyük bir coşkuyla karşılanmıştır (Keser, 2013: 268; bakınız: Ek-2, Ek-3). Alayın gelişi için düzenlenen törene katılanlar arasında 1878'de Türk askerinin adadan ayrılışını gören ve yaşları yüze yaklaşan yaşlılar da vardı (Özakman, 2012: 134; bakınız: Ek-4). Törende konuşan Rauf Denktaş'ın sözleri günün anlamı açısından oldukça önemlidir:

“Kıbrıs'ta sizin mevcudiyetiniz bize 26 milyonluk bir kuvvet, 26 milyonluk bir iman, 26 milyonluk bir güven getirmiştir. Bundan sonra terk edilmiş bir Türklük değil, Kıbrıs'ta Türklük şerefi ile yaşamağa azimli, Türklüğü için daima çarpışmaya hazır kuvvetli bir Türk topluluğu bulacaksınız. Sizi burada barışın gözcüleri olarak selamlıyoruz. Barışın gözcüleri olarak kucaklıyoruz. Siz burada kuvvetli durdukça, bizim haklarımızın koruyucusu oldukça, hiç şüphe yoktur ki Kıbrıs'ta Türkler barış içinde, güven içinde günlük işlerine bakabilecek ve istikbale emin bir surette, korkmadan, yılmadan ilerleyecektir.” (aktaran Keser, 2013: 268-269)

Saat 12.00 sularında Mağusa'ya çıkan KTK Alayı, kendi araçlarıyla 17.30 civarında Lefkoşa'ya ulaşmıştır. Burada da alay için bir tören düzenlenmiştir. Alayın Kıbrıs Türk halkı tarafından coşkuyla karşılanmasının yanı sıra alayın adaya çıkışı Kıbrıs Türk gazetelerinin manşetlerine de aynı coşkuyla yansımıştır (Özakman, 2012: 135-136; Keser, 2013: 269).

Adaya çıktığı günden itibaren Kıbrıs Türklerinin varlığını korumayı ve güvenliğini sağlamayı amaçlayan KTK Alayı, 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nda görev almış ve Yunan alayıyla savaşmıştır (Özakman, 2012: 379-386). KTK Alayı, günümüzde de KKTC'de görevine devam etmektedir.²

2. Türk Romanında Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı'nın Adaya Çıkışı

Türk romanında KTK Alayı'nın adaya çıkışını ilk işleyen eser Alev Alatlı'nın 1984 tarihli *Yaseminler Tüter mi, Hâlâ?* romanıdır. Romanda Kıbrıs Türklerinin alayın adaya çıkacağı gün Kıbrıs'ın dört bir yanından Mağusa'ya akın ettikleri belirtilmiştir: *“16 Ağustos 1960 sabahı, dağlar, taşlar insan doldu. Magosa'nın, Canbolat Tabyası'ndan kuzeye, deniz boyu uzanan surlarının üstüne*

² Bu satırların yazarı, askerlik vazifesini 2012 yılında Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı'nda yerine getirmiş olmanın gururunu taşımaktadır (C.Ş.).

dirsek dirseğe dizildiler. Baf'tan, Lefke'den, Limasol'dan, Larnaka'dan, hatta Poli'den gelmişlerdi. (...)" (Alatlı, 2009: 137)

Kalabalığın büyük kısmı ilk kez Türk askeri görmektedir ve bu yüzden heyecanlıdırlar (Alatlı, 2009: 138). Alayın Mağusa'ya çıkışı üzerine marşlar çalınmaya başlanır. Sıra İstiklâl Marşı'na geldiğinde alay komutanı halkın büyük kısmının İstiklâl Marşı'nı bilmediğini fark eder. Bu, Kıbrıs'taki sömürge yönetiminin bir yansımasıdır. Alatlı, alay komutanının bu husustaki düşüncelerini şöyle aktarmıştır:

"Sıra İstiklal Marşı'na gelince, alay kumandanı, Türkiye'de okumuş birkaç öğrenci dışında, kimsenin katılmadığını görünce şaşıtı. Alkışlamaktan elleri acıyordu insanların, küçük meydan kurban kanları ile boyanmıştı, dualar oradaydı ama anavatanda alıştığı duygu yükünden farklı algıladığı. Yadırgadı.

Kurtarıcıyı karşılamakla, kurtuluş hareketinde bizzat yer almak arasındaki elle tutulur farkı hissetti. Yüz yıldır askerlik yapmadığını hatırladı Kıbrıs erkeğinin." (Alatlı, 2009: 138)

Alayı karşılamaya gelenler arasında aslen Rum'ken Müslüman olup Arif'le evlenerek Türkleşen eserin merkezî kişisi Naciye de vardır. Çevresindekilerin çoğu gibi Türk askerlerini ilk kez gören Naciye'nin tepkisi dikkat çekicidir:

"(...) Kucağındaki bebeği kaynanasına uzattı, yanında eteğine yapışmış duran Hasan'ı havaya kaldırdı,

'Bakasın oğlum askerciklere! Türk askeridir gelen!'

Ciracığı pek bir onayladı çevredekiler.

'Senden benden daha Müslümandır bu senin gelinciğin be Şefikanım!' dediler." (Alatlı, 2009: 138-139)

Bunun yanında Alatlı, alayın özellikle Lefkoşa'daki etkilerine de değinmiştir:

"Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, İttifak Anlaşması uyarınca, Ada'ya yerleşen altı yüz elli kişilik Türk Alayı, özellikle Lefkoşa yaşamına büyük değişiklikler getirdi. Rumlara karşı, av tüfekleri ve en ufak terslikte 'biz adam olmayık zaten' teşhisiyle daha da zorlanan mücadelenin umutsuzluğunu, kahramanlık efsanelerinin hemen nerdeyse insan olduklarını unutturduğu askerler sildiler. Korunma duygusu, yaşlıların dualarına, gençlerin rahat uykularına ortam sağlarken, bir yandan da adamakıllı sarstı küçük toplumu." (Alatlı, 2009: 139)

Yazar, alayda görevli askerlerin üniformalarından etkilenecek genç kızların yollarını değiştirip alayın önünden geçmeye başladıklarını, bu sebeple babalarından ve ağabeylerinden dayak yediklerini de belirtmiştir (Alatlı, 2009: 139). Lâkin burada bir hata söz konusudur çünkü KTK Alayı Lefkoşa'ya değil, şehrin yakınlarındaki Alayköy'e konuşlanmıştır (Keser, 2013: 268-269).

Bununla birlikte Kıbrıslı genç kızların alaydaki subay ve erlerin dikkatini çekmeye çalışmalarının arka planında adadaki demografik durum yatmaktadır. Sömürge yönetiminde İngiliz pasaportunun verdiği imkânlar ve Kıbrıs'ta iş bulma zorluğu yüzünden ya da Rum terörü sebebiyle erkeklerin çoğu İngiltere, Avustralya gibi ülkelere göç etmiş; bu da Kıbrıs'ta evlenme yaşına gelen kızların sayısının erkeklerden fazla olmasına neden olmuştur. Alatlı, bu sebeple alaydaki askerlerin evlenmek için kızlara "iyi bir kaynak" gibi görüldüğünü vurgulamıştır (Alatlı, 2009: 140).

Türk romanında KTK Alayı'nın adaya çıkışını işleyen ikinci yazar Mustafa Necati Sepetçioğlu'dur. Sepetçioğlu, 1991 tarihli *Zaman Uyanışı* ve 2000 tarihli *Hayır Deyiş* romanlarında bu konuya da eğilmiştir. Yazarın Kıbrıs tarihini antik çağlardan başlayarak işlediği *Sabır Ağacı* serisinin sekizinci ve son cildi olan *Zaman Uyanışı* 'nda KTK Alayı'nın adaya çıkışı için düzenlenen törene katılan halkın coşkusu Alev Alıtlı'nın romanındakine benzer bir şekildedir. Özellikle Erenköy gibi Mağusa'ya uzak bölgelerde yaşayan Türkler törene katılabilmek, Türk askerlerini görebilmek için gecedan yola çıkmışlardır (Sepetçioğlu, 2011: 241). Halkın hissiyatı bir başöğretmen üzerinden romana aksettirilmiştir:

“Önde Türk bayrağını, sonra alay sancağını, sonra da askerleri görünce tutamadı kendini artık, koparttı bütün duygularının bağını, ağlayıverdi. Yaşına aldurmuyordu, öğretmenliğini düşünmüyordu, başka nesne görmüyordu. Görse ne olacak? Şu anda sâdece bu bayrak vardı, şu sancak vardı, o askerler vardı... Ondan ötesi bir yalan dünya!.. Gerçek olan bunlardı.

Yine de göz ucuyla süzdü çevresini. Bir yığın kalabalık, el çırpıyordu, çığlıklar atıyordu, ağlıyorlardı; kendisi gibi de değil, hıçkırma hıçkırma ağlayan kocaman adamlar, koskocaman kadınlar... gelinler, tazecek kızlar vardı.” (Sepetçioğlu, 2011: 237)

Romanda 1878'de İngiliz askerlerinin adaya çıkışını gören yaşlıların bir gün yeniden Türk askerlerinin geleceğine inançlarını hiç kaybetmedikleri vurgulanmıştır (Sepetçioğlu, 2011: 237-238). Rauf Denктаş, bu yaşlılardan hayatta kalanları bulup törene getirmiştir:

“(…) Rauf Denктаş bulabildiği bütün doksanını aşmış yaşlıları getirtmişti; İngilizlerin gelişini, Türk'ün Kıbrıs'tan gidişini gören bahtsızlar idi; her sözleri şunca yıldır bu bekleyişe bağlanmıştı. Bayrağın ucunu öpüyorlardı. Alay Sancağını yüzlerine gözlerine sürüyorlardı, bir kutsal emânetin huzurunda eğilmesine önünde eğiliyorlardı. (...)” (Sepetçioğlu, 2011: 239)

Bunun ardından romanda Denктаş'ın alayı karşılama konuşmasından kısa bir kesite yer verilmiştir: *“(…) Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün koruyucusu olarak Kahraman Türk Silâhlı Kuvvetleri'ni aziz vatan topraklarında kucaklamanın, bir asırlık hasreti gidermenin sevinci ve mutluluğu içindeyiz!”* (Sepetçioğlu, 2011: 239)

Sepetçioğlu'nun Yargıç Raif Bey'in ve oğlu Rauf Denктаş'ın hayatlarını ele aldığı biyografik roman türündeki (Şen, 2020: 131) iki ciltlik *Bir Ömür Boyu Kıbrıs* serisinin son cildi olan *Hayır Deyiş*, ele alınan kimi olaylar açısından *Zaman Uyanışı* 'yla büyük ölçüde benzeşmektedir (Şen, 2020: 158). Bunlardan birisi de KTK Alayı'nın adaya çıkışıdır. *Zaman Uyanışı* 'ndaki Başöğretmen'in alayın çıkışı esnasındaki sözleri ve çevresindekilerle konuşmaları, törende yaşananlar bu romanda aynen tekrarlanmıştır (Sepetçioğlu, 2000: 282-284). *Hayır Deyiş* 'te diğer romandan farklı olarak alayın adaya çıkışının Rauf Denктаş'taki Kıbrıs Cumhuriyeti'yle ilgili endişeleri yatıştırdığı vurgulanmıştır (Sepetçioğlu, 2000: 280). Ayrıca alayın çıkış anındaki halkın coşkusu daha ayrıntılı ve lirik bir üslûpla verilmiştir:

“(…) herkes, gözün alabildiğine yığılmış, birbiri üstüne binmiş insanlar duygularının bütün bağlarını kopartıvermişlerdi. Kimse yaşına başına aldurmuyordu çığırın çığırınaydı; bir tuhaf haykırışlardı ağızlarından çıkan sesler ve bu haykırışlar Kıbrısta ilk defâ bütün hüznüleri kederleri elemeleri silmişti. (...)”

El çırpmalardan oluşan şakırtılar denizi, ağlayan gözlerin yaşını havalandırırçasına dalgalıydı; hıçkıra hıçkıra ağlayan koskocaman insanlar, koskocaman kadınlar... gelinler, tazecik kızlar o denizin suyuydu, tuzuydu, köpüğüydü, rengiydi. Ve askerler rap! rap! rap! geçiyorlardı.

Bayrak onların elinde daha bir heybetliydi, Sancak alımlı çalımlı idi, gözleri de yürekleri de adımlarıyla birlikte sürükleyip götürüyorlardı.” (Sepetçioğlu, 2000: 281)

KTK Alayı'nın adaya çıkışını Sepetçioğlu gibi iki farklı romanında işleyen ve çalışmamızda ele alacağımız son yazar olan Mustafa Mutlu İbili'nin (d. 1972) 2015 tarihli *Karanlık Yıllarda Yaşanan Trajediler ve Aşkılar...* adlı eserinde Kıbrıs Türkleri, alayın Mağusa'ya çıkacağı gün askerleri bayraklarla karşılamışlardır (İbili, 2015: 117). Bu eserde incelediğimiz diğer romanlardan farklı olarak alayın konuşlandığı köyün isminin bu sebeple değişmesine de değinilmiştir: “(...) Türkiye'den gelen alay, kamyonlarla Lefkoşa Omorfu (Güzelyurt) yolu üzerindeki Yerelakko köyüne geldiler. Alay buraya geldiği için zamanla köyün adı Alayköy olarak değişti. (...)” (İbili, 2015: 118). Yazar ayrıca alayın beraberinde savunma amacıyla tanklar, kamyonlar ve silahlar getirdiğini de belirtmiştir (İbili, 2015: 118).

Alayın Mağusa'dan Lefkoşa ve Alayköy'e gidişi Türklerin sevgi seliyle büyük bir konvoy hâlinde gerçeklemiştir. Alay, Lefkoşa'da da büyük bir merasimle ve halkın coşkusuyla karşılanmıştır (İbili, 2015: 118).

Mustafa Mutlu İbili, 2013 tarihli *Kayıp Şehirde Aşk* romanında ise incelediğimiz diğer eserlerden farklı olarak KTK Alayı'nın 1969'daki asker değişimi törenini işlemiştir (İbili, 2013: 273). Görev süresi dolan ve Türkiye'ye dönecek askerlerin yerine yeni askerler gelecektir. Kıbrıs'ta Rum baskısı ve terörü sebebiyle gergin bir hava vardır ve Cumhurbaşkanı Makarios yeni askerlerin gelişini engellemeye çalışmaktadır. Fakat bunda başarılı olamaz (İbili, 2013: 277). Asker değişimi sorunsuz bir şekilde gerçekleşmiştir:

“Nihayet Kıbrıs Türklerinin beklediği an gelmiş ve Türk muhripleri adaya yeni gelecek Türk askerlerini getirmek üzere Mağusa açıklarında görülmeye başlamışlardır. Mağusa limanında askerleri görmeye gelen Kıbrıslı Türkler tarafından dolmuştur.³ (...) Gemiler limana yanaşmış sırayla silahları ellerinde olan Kıbrıs'ta görev yapacak askerler inmeye başlamış ve limanda sıralanmaktadırlar. Askerler onları bekleyen araçlara binmektedirler. Bu sırada onları görmeye çalışan yüzlerce Kıbrıslı Türk, Mağusa Kalesi'nin üzerine çıkarak onları izlemekte ve ıslıklar ve alkışlar koparmaktadırlar. Sevinç gösterisidir bu. Limana Lefkoşa'dan görev süreleri dolan askerler de gelmiştir. Halk onlara dokunmak için karşılıklarına çıkarlar ve bunu uğur sayarlar. Dualar ederek askerleri gönderirler. (...)” (İbili, 2013: 278)

Görüldüğü üzere yeni gelen askerler, alayın adaya ilk çıkışında olduğu gibi Türk halkı tarafından coşkuyla karşılanmıştır.

Sonuç

Uluslararası antlaşmalarla kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin güvenliğini sağlamak ve devletin kurulacak ordusunu eğitmek için oluşturulan iki alaydan biri olan Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı'nın 16 Ağustos 1960'ta adaya çıkışı Kıbrıs Türk tarihinin önemli günlerinden birisidir. Zira Kıbrıs'ta 1571'de başlayan Türk egemenliği 1878'de adanın idaresinin önce geçici, sonra kalıcı olarak

³ Cümledeki anlatım bozukluğu metnin kendisine aittir. *Kayıp Şehirde Aşk*'ta bu şekilde pek çok hata görülmektedir (Şen, 2020: 170).

İngilizlere bırakılmasıyla sona ermiştir ve KTK Alayı'nın adaya çıkışı seksen iki yıl sonra Türk askerlerinin yeniden Kıbrıs'a gelişi anlamına gelmekteydi. Seksen iki yıl boyunca sorunlar yaşayan Kıbrıs Türkleri için alayın gelişi güven, huzur ve mutluluk kaynağı olmuştur.

Kıbrıs Türk tarihi açısından oldukça önemli olan bu olay, Kıbrıs meselesi gibi, Türkiye'de yazılan romanlara yeteri kadar yansımamıştır. Alayın adaya çıktığı 1960'tan tarama yaptığımız 2015'e kadar sadece üç yazarın bu konuya romanlarında yer verdiklerini gördük. Alev Alatlı bir romanında KTK Alayı'nın adaya çıkışını işlerken Mustafa Necati Sepetçioğlu ve Mustafa Mutlu İbili ikişer romanda alaya yer vermişlerdir.

Mustafa Mutlu İbili'nin *Kayıp Şehirde Aşk* romanı haricindeki dört eserde alayın 1960'taki adaya çıkış töreni ele alınmış ve Kıbrıs Türk halkının bu önemli olay karşısındaki coşkusu işlenmiştir. *Kayıp Şehirde Aşk*'ta ise yazar, incelediğimiz diğer romanlardan farklı olarak alayın 1969'daki asker değişim törenine yer vermiştir. Değişim törenindeki halkın coşkusu alayın adaya ilk çıktığı gündeki coşkunun aynısıdır. Bu da yıllar geçse de alayın Kıbrıs Türkleri için önemini koruduğunu göstermektedir.

Çalışmamızda son olarak Türkiyeli yazarların Kıbrıs meselesine ve bu doğrultuda Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı'na eserlerinde daha fazla yer vermeleri temennimizi dile getirmek istiyoruz.

Kaynaklar

- Alatlı, Alev (2009). *Yaseminler Tüter mi, Hâlâ?*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Atun, Suna (2011). *Kıbrıs Türk Romanı - Örnekleme Tarihiçe*. Gazimağusa: Samtay Vakfı Yayınları.
- Aylanç, Mihrican (2011). *Kıbrıs Türk Romanında Göç (1963-2010)*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Aylanç, Mihrican (2017). *Kıbrıs Türk Romanı Eserler Sözlüğü*. Lefkoşa: Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Yayınları.
- İbili, Mustafa Mutlu (2013). *Kayıp Şehirde Aşk*. İstanbul: Truva Yayınları.
- İbili, Mustafa Mutlu (2015). *Karanlık Yıllarda Yaşanan Trajediler ve Aşklar...* İstanbul: Parola Yayınları.
- Keser, Ulvi (2013). *Dünden Bugüne Kıbrıs (1913-2013)*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Onuş, Emin (2017). *Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesinin (1950-2016) Türk Edebiyatına Yansıması*. Doktora Tezi. Girne: Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal ve Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özakman, Turgut (2012). *Çılgın Türkler Kıbrıs*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özersay, Kudret (2003). *Kıbrıs Sorunu: Hukuksal Bir İnceleme*. Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- Sepetçioğlu, Mustafa Necati (2000). *Hayır Değiş*. İstanbul: İrfan Yayıncılık.
- Sepetçioğlu, Mustafa Necati (2011). *Zaman Uyanışı*. İstanbul: İrfan Yayıncılık.
- Şen, Can (2020). *Edebiyat ve İdeoloji İlişkisi Bağlamında Türk Romanında Kıbrıs Meselesi (1955-2015)*. İstanbul: Hiperyayın.

Turan, Metin (2019). “Çağdaş Kıbrıs Türk Romanında Tarih ve Kimlik Sorunu”. *Pancurları Cemile Kokulu Ada - Kıbrıs Türk Kültür ve Edebiyatı Üzerine İncelemeler/Denemeler*. Ankara: Ürün Yayınları.

Ekler

Ek-1: Alayın amblemi

Ek-2: Alayın adaya çıkışını gösteren bir fotoğraf⁴

⁴ Ek-2, 3 ve 4'teki fotoğrafları benimle paylaştığı için değerli hocam Prof. Dr. Ulvi Keser'e teşekkür ederim (C.Ş.).

Ek-3: Alayın adaya çıkışını gösteren bir fotoğraf

Ek-4: Alayın adaya çıkışını görmek için törene katılan yaşlılar